

N:o 70.

Af herr **J. H. G. Fredholm**, med anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag till aflöningsstat för telegrafverket.

I Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof har under sjunde hufvudtiteln blifvit framlagdt ett förslag till aflöningsstat för telegrafverket, som med 383,000 kr. öfverstiger nu utgående belopp, beroende hufvudsakligen derpå, att i den nya staten blifvit upptagna aflöningsbelopp, som för närvarande bestridas med telefonmedel.

Då afsigten med framläggandet af detta förslag är att för en längre tid definitivt ordna telegrafverkets organisation, hvarför också anslaget begärts på ordinarie stat, torde detta ärende få anses vara af den vikt och beskaffenhet, att det bör underkastas den omsorgsfullaste granskning, innan Riksdagen fattar sitt beslut.

Vid äfven en flygtigt tagen kännedom om förslaget kan man ej undgå att finna, icke blott att telegrafverkets nu mot förr i så hög grad utvidgade verksamhet kräfer flera nya tjänstebefattningar, utan äfven att aflöningsbeloppen för åtskilliga förutvarande tjänstebefattningar blifvit i ej oväsentlig grad höjda.

I aflöningsstaten för 1894 finnas upptagna endast 4 direktörer med lön hvardera å 4,000 kronor. Två af dessa hafva visserligen tillika hyresersättningar, den ene i Stockholm med 1,000 kronor och den andre i Göteborg med 600 kronor, hvarjemte den förre dessutom kommer i åtnjutande af ett särskildt arvode å 500 kronor. För dessa begge direktörer har nu med inberäkning af förenämnda hyresersättningar och arvode

föreslagits en lön af 5,500 kronor för hvardera förutom två ålderstillägg, hvar och ett å 500 kronor. Huruvida dem tillika skola tillgodokomma nu utgående sportler, finnes, så vidt jag vet, ej angifvet. I den 1887 utgifna aflönings- och pensionsstatistiken äro dessa sportler upptagna till 1,089 kronor för direktören i Stockholm och till 1,151 kronor för den i Göteborg. Öfriga nu på stat upptagna direktörer jemte tvenne föreslagna nya hafva ansetts böra hvardera hafva i lön 5,000 kronor i stället för nu utgående 4,000 kronor.

Kommissarierna, till föreslaget antal 67, i stället för 66 i nu gällande stat, hafva blifvit delade i 5 i stället för 3 löneklasser. Lägsta lönegraden är bibehållen vid 2,400 kronor, under det att den högsta lönegraden deremot är höjd från 3,000 till 3,600 kronor. Sammanlagda aflöningsbeloppet för kommissarierna skulle enligt Kongl. Maj:ts förslag uppgå till 192,000 kronor i stället för nu utgående 183,000 kronor. Medelaflöningen för en kommissarie är sålunda höjd från 2,773 till 2,866 kronor.

Med afseende på assistenterna har ingen förändring i deras lönevilkor blifvit föreslagen, och här är en vändpunkt i förslaget beträffande löneförhöjningarna. Visserligen hafva af de 329 telegrafister, som det kongl. förslaget upptager mot nu befintliga 210, tjugu fått sin lön höjd från 900 till 1,100 kronor, men så ha till motvigt deremot 86 nedflyttats till en lönegrad af 700 kronor. Härigenom har medelaflöningen för telegrafisterna blifvit nedsatt till 860 kronor i stället för att nu utgå med ett för alla lika belopp af 900 kronor.

Af denna kortfattade granskning vill det synas framgå, som om lönevilkoren enligt den nya staten skulle kunna ordnas på ett med den nu gällande mera öfverensstämmande sätt till fromma för de svagast aflönade tjänstemännen. Befarar man att derigenom öfverskrida den nu föreslagna aflöningsstatens slutsumma, kunde man ju, för att undvika detta, minska något på de högre satta lönerna. Måhända skulle för vinnandet af bättre aflöning åt de lägst aflönade telegrafisterna äfven andra åtgärder kunna vidtagas, såsom att, i likhet med hvad i förslaget redan skett, ytterligare nedflytta några kommissariebefattningar i lägre stationsklass. Utan att emellertid ingå i någon pröfning af sättet, hvarpå ändamålet att bereda de svagast aflönade något bättre lönevilkor bäst bör kunna vinnas, torde jag likväl kunna tillåta mig påstå, att detta ändamål i och för sig är af beskaffenhet att böra på det högsta behjertas.

Det vill nemligen synas mig, som man borde uppmärksamma, att af telegrafisterna utgöres nästan hela antalet af kvinnor. Vid utgången af år 1892 voro af 197 ordinarie telegrafister 189 qvinliga, och förutom dessa voro ytterligare 321 kvinnor anställda vid verket såsom extra ordinarie telegrafister. De fordringar, som ställas på dessa qvinliga tjänstemän, äro icke små, ty förutom att hafva genomgått telegrafverkets läroanstalt fordras derjemte att hafva genomgått ett sjukklassigt läroverk; och för att blifva till ordinarie antagen kräfves än vidare ett mångårigt arbete som extra ordinarie mot en aflöning af 600 kronor om året, hvartill lönen under senare hälften af 1880-talet sänktes efter att förut hafva varit 800 kronor. Tillika torde ej böra förbises, att den högsta tjänstegrad en qvinlig tjänsteman inom telegrafverket kan uppnå är föreståndare för en 8:de klassens station, och aflöningen därför är enligt det nya förslaget 1,100 kronor med 3 ålderstillägg, hvartdera å 100 kronor. I nämnda tjänstegrad finnas likväl enligt förslaget endast 20 platser, eller 1 på 25 af vid verket anställda kvinnor. Under sådana förhållanden måste det utan tvifvel för en telegrafist blifva en svår ekonomisk uppgift att lösa att, utan andra tillgångar än lönen för sitt arbete, kunna existera på 700 kronor om året, i synnerhet i de större städerna med der rådande höga lefnadskostnader, och några andra förtjenster än lönen torde de qvinliga telegrafisterna svårligen kunna förskaffa sig, då deras tid i och för tjänsten dagligen tages i anspråk 6 à 7 timmar med en vid de större stationerna mången gång ganska ansträngande tjänstgöring.

Med afseende på telefonstaten är att märka, att hela den vid telefonen direkt arbetande personalen eller telefonisterna äro satta på extra stat, hvadan de när som helst kunna afskedas. För större delen af denna qvinliga personal utgår ersättningen för arbetet dels efter arfvode per månad med 31 kr. 25 öre, dels per dag. Dessa telefonister hafva i regel ingen utsigt till befordran inom verket, och tillika sätter den svaga aflöningen dem ur stånd att af lönen afsätta något till framtida behof. Det vill därför synas, som vore det icke blott ett billighets- utan ett rättfärdighetskraf att söka bereda dem en något mera tryggad tillvaro, icke allenast på det sätt, att man under tjänstetiden i förhållande till dennas längd gifver dem en ökad ersättning för arbetet i form af ålderstillägg, utan äfven derigenom, att man låter dem komma i åtnjutande af någon i förhållande till tjänstetidens längd afpassad gratifikation, om de efter långvarig och trogen tjänst blifva nödsakade att afgå på grund af försvagad helse, hvilket ofta blir en följd af deras nervretande verksamhet.

Det är under förhoppning, att hvad jag nu i allra största korthet tagit mig friheten påpeka, rörande behöfligheten af förbättrade existensvilkor för telegrafverkets svagast aflönade qvinliga personal, måtte under ärendets beredning inom utskottet blifva vederbörligen påaktadt, som jag vågar hemställa:

att Riksdagen behagade besluta: att, om lägsta lönegraden för ordinarie telegrafist icke anses kunna bibehållas vid sitt nuvarande belopp (900 kronor), denna lön dock icke må sättas lägre än den, som Kongl. Maj:t funnit lämpligt föreslå för de på telegrafverkets stat lägst aflönade vaktmästare, eller 800 kronor; att åt de på extra stat upptagna telefonisterna måtte beredas ålderstillägg att årligen utgå med 15 procent af lönen efter fem års tjenstgöring och sedermera med ytterligare samma belopp efter hvarje full tjenstgöringsperiod af fem år, samt tillika att telefonist, som i följd af genom tjenstgöring försvagad helsa nödgas från tjensten afgå, måtte i gratifikation beviljas 10 procent af hela den under tjenstetiden intjenade lönen.

Stockholm den 26 januari 1894.

J. H. G. Fredholm.

Häri instämma:

A. Hedin.

Joh. Johansson,
Stockholm.

Joh. Nydahl.